

Nyakas Szilárd

Óbuda vőlegénye

Átélt a régi Óbuda elmúlását. Látta az új város felcseperedését. Aggodalmas figyelemmel kísérte születését. Kiss Károly (1930–1998) költő, műfordító és publicista írásait *Ebek harmincadján* címmel foglalta kötetbe 1982-ben a Szépirodalmi Kiadó.

Veszendő épületek, értékek, életek nyomában járt közöttünk az, akinek Óbuda a lelkét köszönheti. A lelkét néhány megmentett épület, vendéglő, évszázados utcarészlet formájában. Így például a tízemeletes monstrumok között megbúvó Krúdy-házat s a Zápor és a Kenyeres utca szögén az Óbudai Társaskör épületét.

Ez utóbbiak létüket éppen a Magyar Nemzet hasábjain megjelent Kiss Károly-publikációknak köszönhetik. Egy szál tollal szállt szembe a hetvenes években általánossá vált óbudai dózerolással, s így menekülhetett meg a Társaskör kúriája Krúdy Gyula utolsó lakóhelyével átellenben.

Óbuda idős emberei még emlékeznek kortársukra, Kiss Károlyra, a Magyar Nemzet egykori főmunkatársára, „Óbuda vőlegényére”. Ők már korábban is megtették a magukét, hiszen az Óbuda Baráti Kör évekkel ezelőtt nevét és tevékenységét Lajos utcai lakóháza falán emléktáblával örökítette meg. Ha a Tímár és a Lajos utca sarka felé vetődik valaki, könnyen felfedezheti az emléktáblát az egyik tízemeletes épület árnyékában megbúvó több mint százéves lakóház falán. Ezt a műemlék épületet is Kiss Károlynak köszönheti nemcsak Óbuda, de az egész város, az ország.

Kézbe véve az *Ebek harmincadján* c. kötetet, a mai kort illetően erős párhuzamokra bukkanhatunk. Ma is bontanak, bomlasztanak – más szemlélettel és ideológiával – épületet, értéket egyaránt.

Így azt is írhatjuk a tizenegy éve elhunyt városvédőről, hogy kortársunk Kiss Károly. Ő, aki harminc évvel ezelőtt szép szóba volt képes foglalni haragvásait. Mert amit Kiss Károly keze kiadott, az megformált, míves munka volt, nem csupán szándékában szép. Tudta – mai közbeszélők és írók, figyelem! –, élte anyanyelvét, ám soha nem élt vissza vele. Figyelte a mindennapi beszédvilág változásait. Véleményt formált róluk, úgy használta. Érdekelte a közügyek minden mozdulása. Rendszerváltoztató közszereplőink veséjébe, s ami még annál is kínosabb, a múltjába látott. Generációkra visszamenően tartotta számon, honnan erednek a hiú vagyonok, hírnevek, beosztások, címek. Ki milyen kapcsolati tőkéjét váltotta át politikai tőkévé, vagy éppen ez utóbbit gazdaságivá. Tudását – ma információnak nevezzük – soha nem hallgatta el. Leleplező életet élt. Veszélyeset.

Írói-újságírói pályája elején műfordításokkal jelentkezett. Az 1956-ban megjelent *Hunyadi énekek* c. kötetében az akkor huszonhat éves költő és publicista Kiss Károly a nándorfehérvári győzőről szóló román, bolgár, szlovén, szerb és horvát népi énekeket publikált a saját műfordításában. Összesen hetvenet. Az énekek és népballadák után rövid tanulmányt illesztett *Hunyadi János arcmását keresem* címmel.

Másik kötetéhez, a szintén 1956-ban napvilágot látott és hasonló gyűjtésből származó *Zrínyi énekek* címűhöz Ortutay Gyula írt bevezetőt. Az *A szigeti hős alakja a szomszéd népek költészetében* alcímű kötet lektora – olvasom – Németh László! Személyében nem akárki szegődött az akkor alig huszonhat éves költő és filológus társául.

Óbuda vőlegényeként Kiss Károly stílszerűen lelt barátokra a korabeli író-nagyságok között. A „Nyugat-nemzedék” tagjai közül Kakuk Marci megteremtőjének, Tersánszky Józsi Jenőnek a barátságát mondhatta magáénak akkor, amikor irodalmunk egyedülálló tehetségű és tisztességű alakjának barátságát a magáénak mondani politikailag nem volt veszélytelen.

A veszély nemcsak kerülgette Kiss Károlyt, de éppen akkor érte be, amikor – úgymond – ifjú élete első csúcspontjára feljutott. Ezerkilencszázötvenhat őszét lázas tevékenységek közepette élte meg. Még a leveret felkelést követő hónapok is a szellemi ellenállók között találják.

Tetteinek lett bírójuk. A vérbírók korában hogyan ne lett volna. Ezek közül is a leghírhedettebb: Vida Ferenc. Meghurcolás, börtön és évek múlva kegyetlen, azaz kegy nélküli újraindulás. Akkor különböztetik meg s szorítják ki a pályáról, amikor a fészekrakás és a családalapítás számos gondja nyomja. Hányszor alázzák szerkesztőségi senkik, komisszárok...!

Évek telnek el fél-legalitásban, míg a Magyar Nemzet szerkesztőségének segítségével ismét szélesebb nyilvánosságot kaphatott. Újságja hasábjain szegődött kallódó, pusztuló természeti és tárgyi értékek nyomába.

Az *Ebek harmincadján* c. kötetének publicisztikái is előbb a Magyar Nemzetben láttak napvilágot.

Reménykedjünk – s e reményt a Napút e száma is táplálja –, hogy szelleme s a néhány megmentett épülete, amely még itt van köztünk, velünk marad – s nem ebek harmincadján.

A KRÚDY-HÁZ